

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARYS

Dr. STASYS TUMĖNAS

NAUJIENLAIŠKIS

Nr. 4 (27) 2019-05-15

„AUŠROS“ APYGARDA, ŠIAULIAI

Gerbiamieji šiauliečiai,

kad ir ką šį mėnesį berašyčiau, vis vien viską užgožia pastarųjų dienų aktualija – rinkimai. Šiomet jau antrą kartą rinksimės prie balsadėžių (daugelis, skaitydami Naujienlaiškį, tai jau būsite padarę). Baigėsi ilgokai trukęs rinkimų agitacijos laikotarpis. Išgirdome daug skambių pasisakymų, nuomonių, diskusijų, kartais peraugusių į nepamatuotą ir nepagrįstą kritiką kandidatų į Lietuvos Respublikos Prezidentus atžvilgiu. Lietuvos piliečiai turėjo galimybę susidaryti vienokią ar kitokią nuomonę ir pasirinkti kandidatą, kurį mato šalies vadovu ateinančius penkerius metus.

Labai svarbus ir referendumo dėl LR Seimo narių skaičiaus sumažinimo klausimas. Bemaž 20 metų girdime piliečių kalbas, kad būtina mažinti Seimo narių skaičių. Vieninteliai „valstiečiai ir žalieji“ išdrįso atsiklausti piliečių pozicijos. Kodėl? Todėl, kad dar savo priešrinkiminėje programoje į Seimą jie buvo įrašę punktą – mažinti Seimo narių skaičių. Deja, bandymas tai padaryti LR Seime nepavyko, oponentai pasipriešino, todėl nusprendėme, kad tauta pati referendume išsakytų savo nuomonę.

Kitas klausimas, dėl kurio būtina atsiklausti Tautos, yra referendumas dėl Lietuvos Respublikos pilietybės išsaugojimo. Per milijonas tautiečių istorijos vėjų nublokštas į gyvenimus svetur – į Rytus, į Vakarų, į Šiaurę ar į Pietus. Dažniausiai – ne iš gero gyvenimo, o dėl ekonominių, socialinių politinių problemų. Referendumu parodykime, kad tie laikinai išvykę iš tėvynės žmonės mums reikalingi, kad jie yra mūsų vaikai, kaimynai. Ir nesibaiminkime, kad taip į Lietuvą bus infiltruota netikėlių, nedraugų. Tam yra specialiosios mūsų valstybės tarnybos, daug kitų saugiklių.

Nuo 1990-ųjų metų išimties tvarka Lietuvos pilietybė buvo suteikta beveik 30 000 asmenų. Taigi pavojų dabar tikrai daugiau nebūtų. Tiesiog būtų aiškiau, skaidriau. Mąstykime ir apie emocinį, moralinį, vertybinį jausmą, kuris mums, mažutelei valstybei, yra ypatingai svarbus. Per 60 000 užsienyje gyvenančių tautiečių jau įsiregistravo dalyvauti referendume. Išgirskime juos ir galvokime, kaip juos susigrąžinti į Lietuvą, o ne atstumti.

Rinkėjams smagu pranešti, kad apie 80 tūkstančių sergančių žmonių už vaistus mokės mažiau. Jų vartojami vaistai nuo balandžio 1 d. pradedami kompensuoti 100 proc., o iki tol jie buvo apmokami tik 50 procentų. Naujovė leis šiems pacientams per ateinančius metus sutaupyti ne mažiau kaip 3 mln. eurų. Sveikatos apsaugos viceministrė Kristina Garuolienė tvirtina, kad tai – paskutinis Ligų ir kompensuojamųjų vaistų joms gydyti sąraše (A sąrašas) esančių vaistų kompensavimo lygio didinimo etapas. Nuo dabar visi šiame sąraše esantys vaistai yra kompensuojami 100 proc.

A sąrašas – pagrindinis šalies kompensuojamųjų vaistų sąrašas, kuriame konkrečioms ligoms gydyti yra numatyti konkretūs vaistai ir kuriuo vadovaujasi šalies medikai, skirdami savo pacientams gydymą. Jis skirtas visiems apdraustiesiems privalomuoju sveikatos draudimu kompensuoti tam tikrų ligų gydymą. Šis sąrašas sudarytas atsižvelgiant į ligų paplitimą, jų įtaką gyventojų sveikatai. Nuo 50 proc. iki 100 proc. didėja kompensacija vaistams migrenai, klasteriniams galvos skausmams, artrozei, osteoporozai, prostatos hiperplazijai, podagrai bei kitoms ligoms gydyti.

Ministras Pirmininkas Saulius Skvernelis Seime pristatė Vyriausybės 2018 metų veiklos ataskaitą. Pradėdamas pristatymą premjeras pabrėžė, kad jis žmogus, mėgstantis konkretumą – tai yra faktus ir skaičius. Tad, kalbėdamas apie Vyriausybės veiklą, rėmėsi būtent jais, o ne tuščiais šūkiomis. Taip pat jis akcentavo, kad tai nėra Ministro Pirmininko darbų ataskaita. Tai yra Vyriausybės darbai, prie kurių įgyvendinimo prisidėjo Seimas, ministrai, ministerijų bei joms pavaldžių įstaigų darbuotojai, kiti žmonės, kuriems premjeras nuoširdžiai padėkojo. Vyriausybės 2018 m. veiklos rezultatai ir artimiausiu metu planuojami darbai padės užtikrinti tolesnę šalies ekonomikos pažangą, įveikti kylančius socialinius ir demografinius iššūkius, švelninti nacionalinio saugumo grėsmes ir svarbiausia – gerinti kiekvieno žmogaus, o ne atskirų grupių gyvenimo kokybę.

Vyriausybė pasitarime iš esmės pritarė Ilgalaikio tvaraus viešojo sektoriaus darbuotojų darbo užmokesčio finansavimo iki 2025 metų strategijai. Pagrindinis dėmesys skiriamas mažiausiai uždirbantiems viešojo sektoriaus darbuotojams, siekiama sumažinti skirtumus tarp atskirose srityse dirbančiųjų atlyginimų ir didinti pareiginės algos bazinį dydį. Vien bazinio dydžio atstatymui iki buvusio prieš krizę per dvejus metus iš biudžeto reikės skirti apie 200 mln. eurų. Darbo užmokesčių ateityje numatoma labiau sieti su pasiekimais atskiruose sektoriuose.

Parengtoje strategijoje numatoma nuo 2020 m. 10 proc. kasmet didinti darbo užmokesčių mokytojams; 15 proc. – ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojams, ateityje turėtų išnykti atotrūkis nuo bendrojo ugdymo mokytojų darbo užmokesčio. Ketinama kasmet 10 proc. didinti atlyginimus dėstytojams, mokslo darbuotojams bei tyrėjams. Fiksuojama, jog nuo 2020 m. kasmet 26,6 proc. atlyginimai augs gydytojams, 24,2 proc. – slaugytojams; 15 proc. – kultūros ir meno darbuotojams; 15 proc. – socialinių paslaugų srities darbuotojams; 12 proc. – vidaus tarnybos sistemos statutiniams valstybės tarnautojams. Numatoma per 2 metus atkurti iki krizės buvusį bazinį dydį (183 eurais), paliekama galimybė konkretų dydį kasmet suderinti nacionalinėje kolektyvinėje sutartyje. Po to planuojama kasmet bazinį dydį didinti 2 proc., neatsižvelgiant į galimą infliaciją, paliekant teisę nacionalinėje kolektyvinėje sutartyje išsiderėti didesnę atlyginimo augimą. Taip pat žadama įvesti sektorinius (sisteminius) kokybinius rodiklius – už pasiekimus būtų didinami asignavimai sektoriaus darbo užmokesčio fondui, mokamos skatinamosios premijos. Tikimasi tai pradėti taikyti nuo 2020 m. pasirinktose bandomosiose srityse (sveikatos apsaugos, valstybės tarnybos ir švietimo). Strategijoje siūlomi konkretūs įsipareigojimai dėl atlyginimų didinimo 2020 metais bei numatomos tvaraus atlyginimų augimo kryptys ilgesnei perspektyvai – iki 2025 metų.

Seime buvo pasiūlyta didinti finansavimą kelių priežiūrai ir plėtrai, skiriant didesnę dalį lėšų, surenkamų iš degalų akcizo. Šiuo metu savivaldybių žvyrkeliai sudaro net 40 000 km. Ministro Pirmininko įpareigojimu Vyriausybė patvirtino planą, pagal kurį bus išasfaltuota apie 1700 km regioninių žvyrkelių. Skaičiuojama, kad jei per 10 metų laikysimės panašaus tempo ir nesustosime, žvyrkelių regionuose turėtų nebekiti išvis. Lėšos asfaltavimui savivaldybėms bus skiriamos priklausomai nuo gyventojų skaičiaus ir žvyrkelių ilgio jose. Po svarstymo Seimas pritarė kelių asfaltavimo programai, numatant pastovų jos finansavimą, kuris jau kitamet paaugtų 2 proc. ir 4 proc. auktų 2021 m. Pinigai žvyrkelių asfaltavimui dar padidės, nes savivaldybės taip pat galės numatyti atitinkamą lėšų dalį keliams savo biudžetuose.

Kalbėdamas apie kelių priežiūrą, noriu pasidžiaugti, kad pagaliau reikalai dėl „Toksikos“ problemų (avarinio kelio) sprendimo braškėdami, bet juda į priekį. Problemos esmę jau buvo suvokęs ir ankstesnis Aplinkos ministras K. Navickas. Tas problemas žino ir jas pasirengęs padėti spręsti ir dabartinis ministras Kęstutis Mažeika. Taigi problema sprendžiama – iš 2019 m. kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo lėšų rezervo Valstybės reikmėms numatyta skirti 552,7 tūkst. eurų. Keletą metų tai buvo didelis galvos skausmas ir „Toksikos“ vadovams, ir Šiaulių rajono merui A. Bezarusi, nes vienam rajonui, kuriame įsikūrusi pavojingų atliekų tvarkymo įmonė, finansuoti pavojingo kelio remonto darbus buvo per didelė našta. Šią problemą aktualizavo ir spręsti padėjo Šiaulių krašto bičiulių Seime grupė, kurios pirmininkas šiuo metu esu.

Taigi gyvenimas juda į priekį. Tikėkimės, kad kitą kartą bendrausime, kai Lietuva turės naują savo Prezidentą, būsime išrinkę savo atstovus ir į Europos Parlamentą. Bet apie tai – jau kitą kartą.

BENDRAUKIME!

ŠIAME NUMERYJE SKAITYKITE

Pasaulio lietuvių bendruomenė Lietuvai	4
Alvija Černiauskaitė – „Metų mokytoja“	6
Prasminga Šiaulių „Laiptų galerijos“ 27-ojo gimtadienio šventė	8
Šiauliečiai atranda litvakų istoriją ir kultūrą.....	9
Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo Nr. XII-1519 3, 6, 7 ir 8 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1865 2 straipsnio pakeitimo įstatymas	13
Kodėl verta praplėsti savo akiratį	14
Ką mums gegužės mėnesį primena kalendorius.....	15
Seimo nario mintys žiniasklaidoje.....	18

SEIMAS

Apie mano pareigas ir veiklą galite paskaityti Lietuvos Respublikos Seimo svetainėje: http://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=35299&p_k=1&p_a=498&p_asm_id=79154.

2019 m. balandžio 8 d. – susitikimuose su Latvijos lietuvių bendruomenės vadovais Latvijoje, susipažinau su lietuvių bendruomenių, švietimo ir kultūros padėtimi Rygoje ir Bauskėje. Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisija susitiko su Latvijos regionų lietuvių bendruomenių vadovais, lankėsi Rygos lietuvių vidurinėje mokykloje, kurioje labai maloniai pasitiko direktorė Jolanta Nagle. Bauskėje susitikome su Bauskės regiono lietuviais.

Daugpilyje, Jelgavoje, Liepojoje, Valmieroje, Duobelėje ir kituose Latvijos regionuose gyvenantys lietuviai yra susibūrę į lietuvių kultūros draugijas, meno kolektyvus, jie sąmoningai puoselėja gimtąją kalbą ir tautines tradicijas. Visų šių regionų lietuviai susibūrę į gausią Latvijos lietuvių bendruomenę, kuriai vadovauja Rygos lietuvių vidurinės mokyklos direktoriaus pavaduotojas ir Pasaulio lietuvių bendruomenės (PLB) vicepirmininkas Rolandas Žalnierius.

Aktyvūs jaunas žmogus kuria mokykloje esantį Latvijos lietuvių bendruomenės muziejų, vadovauja senjorų tautinių šokių kolektyvui „Bijūnas“ ir jaunimo šokių kolektyvui „Saulė“, skiepija pagarbą broliškai latvių tautai.

Rygos lietuvių vidurinė mokykla, patekusi į pirmąją Latvijos vidurinių mokyklų dešimtuką, pagal geriausiai išlaikiusiųjų brandos egzaminus, tikrai turi kuo didžiuotis. Visi moksleiviai, kurių čia mokosi beveik 400, kalba lietuviškai, tampa lietuvių kalbos olimpiadų Lietuvoje laureatais. Mokykloje vyrauja puiki atmosfera, išgyvendinta patyčių problema. Susitikime su komisijos ir PLB valdybos nariais dalyvavęs lietuvių kilmės buvęs Latvijos parlamento vicepirmininkas ir už Latvijos nepriklausomybę kovojęs Romualdas Ražukas ir šios mokyklos įkūrėja bei ilgametė direktorė Aldona Treija, dabartinė direktorė J. Nagle dalijosi prisiminimais apie nueitą kelią kuriant šią mokyklą, vadinamą lietuviybės sala ar antrąją Lietuvos ambasada kaimyninės šalies sostinėje.

Komisijos pirmininkas ir buvęs Lietuvos ambasadorius Latvijos Respublikoje Antanas Vinkus

komisijos vardu pagerbė Latvijos lietuvių bendruomenių pirmininkus, mokyklos vadovus, geriausius moksleivius, įteikė jiems padėkos raštus ir trispalves tautines vėliavas Pasaulio lietuvių metų proga. Bauskėje delegacija susitiko su Bauskės savivaldybės meru Arnoldu Jatnieku (Arnolds Jatnieks), Bauskės krašto lietuvių bendruomene, aptarė tolesnes bendradarbiavimo veiklas. Komisijos pirmininkas A. Vinkus ir PLB valdybos pirmininkė Dalia Henke padėkojo labiausiai nusipelnusiems bendruomenės nariams.

*Mes turime ko pasimokyti iš Latvijos lietuvių.
J. Šedauskienės nuotrauka.*

Pasaulio lietuvių bendruomenė Lietuvai

2019 m. balandžio 9–12 dienomis dalyvau Pasaulio lietuvių bendruomenės ir Seimo komisijos posėdžiuose. Buvo aptarti darbotvarkėse numatyti klausimai, išklausti pasisakymai ir pranešimai, netrūko probleminių aspektų ir ateities darbų įvardijimo. Aš savo pasisakyme akcentavau lietuvių chartos istorinę, politinę, kultūrinę, tapatybinę etc. reikšmes, susiedamas su šiuolaikinėmis Lietuvos problemomis ir aktualijomis. Išsaciau mintį, kad „[I]ojalumas Lietuvai, tautai, lietuvybei yra tai, ką mums, pilietinės tautos nariams, šiandien taria 70-metį pasitinkanti lietuvių Charta. Ir tada visai nesvarbu, kur yra Lietuva, nes Lietuva yra ten, kur garbingai, dorai ir sąmoningai gyvena Tėvynei lojalūs lietuviai. Tas, kuris supranta, kodėl lietuviais esame mes gimę, kodėl lietuviais norime ir būti.“

Mano pasisakymo vaizdo įrašą galite peržiūrėti: <https://www.facebook.com/stasys.tumenas/videos/2575526572513419/>.

Kaip ir visada, Komisija priėmė rezoliucijų, su kuriomis galite susipažinti ir Jūs: https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=36505&p_k=1. Priimtose rezoliucijose „Dėl Pasaulio lietuvių metų“, „Dėl nuolat užsienio šalyse gyvenančių vaikų, Lietuvos Respublikos piliečių, teisių apsaugos“, „Dėl programos „Globali Lietuva“, „Dėl pasaulio lietuvių balsavimo organizavimo ateities rinkimuose“, „Dėl Lietuvos įvaizdžio pasaulyje“, „Dėl Lietuvos paso“ ir kt.

Tik norėtuši tikėtis, kad Pasaulio lietuvių metais prasidės kokybiškai nauja rezoliucijų recepcija, PLB ir Lietuvos valstybės dialogas, suvokiant, kad konstatuojamos problemos ir jų sprendimo būdai yra bendri, būtini ir nereikalaujantys... biurokratinio atsako, kurio dabar, deja, dažnai sulaukiame iš ministerijų ir kitų atsakingų institucijų.

PLB ir Seimo komisijos posėdžio dalyviai.

O. Posaškova nuotrauka.

2019 m. balandžio 10 d. – Seimo Kultūros komiteto posėdyje, kuriame svarstėme: 1) Seimo nutarimo „Dėl 2020 metų paskelbimo UNESCO Pasaulio paveldo Lietuvoje metais“ projektą; 2) Seimo nutarimo „Dėl 2020 metų paskelbimo Tautodailės metais“ projektą; 3) Dėl Žurnalistų etikos inspektoriatų tarnybos kreipimosi; 4) Dėl Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato kreipimosi. Komitetas po svarstymo pritarė siūlymui paskelbti 2020 metus UNESCO Pasaulio paveldo Lietuvoje metais.

2019 m. balandžio 24 d. – Seimo Kultūros komiteto ir Seimo Švietimo ir mokslo komiteto bendrame posėdyje, kuriame nagrinėjome svarbų klausimą: Dėl švietimo įstaigose dirbančių kultūros darbuotojų atlyginimų. Seimo Švietimo ir mokslo komiteto pirmininkas E. Jovaiša įvardijo realią situaciją: „Yra tikras nusiteikimas kitų metų biudžete šitą klausimą spręsti ir spręsti esmingai.“ Tačiau esamų išpareigojimų nevykdymo problemos, kaip teigė Seimo Kultūros komiteto pirmininkas R. Karbauskis, bus sprendžiamos Pavasario sesijoje. Problemas, pasiūlymus, argumentus kviečiu Jus apmąstyti peržiūrėjus diskusijos vaizdo įrašą: <https://www.youtube.com/watch?v=G7biZskieoxo>.

2019 m. balandžio 24 d. – Seimo Kultūros komiteto posėdyje, kuriame svarstėme: 1) Vyriausybės 2018 metų veiklos ataskaitą; 2) Žurnalistų etikos inspektoriatų tarnybos 2018 metų veiklos ataskaitą; 3) Dėl Teisės departamento išvados ir Seimo nario pasiūlymo Visuomenės informavimo įstatymo Nr. I-1418 34¹ straipsnio ir priedo pakeitimo įstatymo projektui; 4) Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo Nr. I-733 5 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą; 5) Kilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo Nr. I-1179 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą; 6) Dėl Gedimino kalno ekstremalios situacijos; 7) Dėl Valstybinės kultūros paveldo komisijos narių skyrimo. Posėdžio vaizdo įrašą Jūs galite peržiūrėti: <https://www.youtube.com/watch?v=uJpgIxRxxRQ>.

2019 m. balandžio 24 d. – Seimo Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisijos posėdyje. Jame svarstėme klausimus: 1) Dėl rajoninių kelių būklės pagerinimo į Minaičių k.; 2) Dėl tremties ir rezistencijos muziejų problemų; 3) Dėl jubiliejinių metų (Eugenijos Šimkūnaitės, Archyvų, Vienybės metų); 4) Dėl Seimo nutarimo „Dėl 2020 metų paskelbimo UNESCO Pasaulio

paveldo Lietuvoje metais“ projekto (XIIP-3324), Seimo nutarimo „Dėl 2020 metų paskelbimo Mokyklų bendruomenių metais“ projekto (XIIP-3307); Seimo nutarimo „Dėl 2020 metų paskelbimo Tautodailės metais“ (XIIP-3320).

Atkreipčiau Jūsų dėmesį į posėdyje aptartą Druskininkų Rezistencijos ir tremties muziejaus restruktūrizacijos problemą. Pastarąją muziejaus likimu susirūpinę asmenys suformulavo taip: „Eina jau 2019 metai, tačiau be įvestų dviejų etatų jokių esminių pokyčių nevyksta, nesisprendžia gyvybiškai svarbios muziejaus ateičiai ir jo visuotinai pripažintai švietėjiškai veiklai problemos.“ Posėdžio vaizdo įrašė galite pamatyti muziejaus problemų pristatymą ir diskusijas: <https://www.youtube.com/watch?v=ViYi4UiTNQE>.

Alvija Černiauskaitė – „Metų mokytoja“

2019 m. balandžio 27 d. – „Metų mokytojų“ pagerbimo ir apdovanojimų ceremonijoje Švietimo, mokslo ir sporto ministerijoje. Ministras Pirmininkas Saulius Skvernelis ir ministras Algirdas Monkevičius įteikė Metų mokytojų premijas ir diplomus, kurie šįkart buvo skirti ne penkiems, bet šešiams Mokytojams.

Pri(si)minta, kad šie metai – Pasaulio lietuvių metai, todėl viena premija skirta lituanistinio švietimo atstovei – Londono darželio-mokyklos „Obelėlė“ direktorei, Pasaulio lietuvių bendruomenės Švietimo komisijos pirmininkei Alvijai Černiauskaitei, kurią pasveikinau kaip LR Seimo ir PLB komisijos narys. Alvijos vadovaujamos mokyklos Londone darbą yra įvertinusi ir Jungtinė Karalystė – „Obelėlės“ mokyklai-darželiui du kartus suteiktas Londono Newham savivaldybės kokybės įvertinimo sertifikatas. Alvija aktyviai dalyvavo steigiant Lietuvių centrą Alytuje, kurį lanko iš užsienio sugrįžę vaikai. Taigi jos veikla žinoma ir Londone, ir Alytuje. Be to, Alvija yra PLB Švietimo komisijos, kuri koordinuoja lituanistinių mokyklų veiklą net 47 pasaulio valstybėse, pirmininkė.

Šiais metais laureatais tapo: **Jurgita Kupšytė-Karbauskė**, Klaipėdos Vitės progimnazijos matematikos mokytoja metodininkė, **Dainius Stasys**, Mažeikių Merkelio Račkausko gimnazijos geografijos mokytojas ekspertas, **Rūta Bakūnienė**, Vilkaviškio r. Pilviškių „Santakos“ gimnazijos pradinė klasių mokytoja metodininkė, dr. **Renata Burbaitė**, Panevėžio Juozo Balčikonio gimnazijos informacinių technologijų vyresnioji mokytoja, **Jolanta Žilionienė**, Varėnos „Ažuolo“ gimnazijos chemijos mokytoja ekspertė, ir **Nijolė Trinkūnienė**, Ignalinos kultūros ir sporto centro Dailės studijos vadovė, neformaliojo vaikų švietimo (dailės) mokytoja ekspertė.

*Iškilmingame renginyje
kartu su „Metų mokytoja“
A. Černiauskaite.
G. Kindurio nuotrauka.*

ŠIAULIŲ MIESTAS

2019 m. balandžio 2 d. Šiaulių trečiojo amžiaus universiteto klausytojams skaičiau paskaitą, skirtą Pasaulio lietuvių metams paminėti. Smalsiems ir aktyviems, diskutuoti mėgstantiems klausytojams pristačiau Pasaulio lietuvių metų idėją ir jos įgyvendinimą Lietuvoje ir už jos ribų, detaliai aptariau 70-metį minėsiančią Lietuvių Chartą ir jos nuostatas, pabrėždamas jų aktualumą šiandien, kalbėjau apie Pasaulio lietuvių bendruomenes, jų pasiekimus ir rūpesčius, kėliau referendumo dėl pilietybės išsaugojimo klausimą ir visuomenėje vyraujančius mitus. Po paskaitos dar kartą įsitikinau, kad Lietuvos visuomenė dar turi atrasti Pasaulio lietuvių bendruomenės istoriją, raidą ir dabartį. Emigracija ir minimi metai, regis, tai jau padeda padaryti.

2019 m. balandžio 2 d. su padėjėju Nerijumi lankėmės pas šiaulietį S. Vyšniauską, ką tik įkopusį į 85-uosius. Jo kambario sienos tarsi mažytė galerija, nukabinta paveikslais, ant komodos – daugybė įvairiausių žvakidžių. Bet didžiausias šeimininko pasididžiavimas – jo kalti Lietuvos kunigaikščiai: Vytautas Didysis, Gediminas, Algirdas. Puošnumu ir spalvingumu išsiskiria ant metalo plokštelės nugulusi Šiaulių Šv. apaštalų Petro ir Pauliaus katedra.

Meistras nebaigęs jokių specialių mokslų, meistrystės išmoko pats, dirbo Šiaulių P. Višinskio bibliotekoje, o po darbo skubėdavo į varinių, aliuminių figūrų pasaulį. Virtuvę su žmona pasidaliję pusiau – vienoje pusėje žmona valgyti ruošia, kitoje – šeimininko kaltų, plaktukų kraitelė. Taip ir leisdavo laisvalaikį kartu virtuvėje. Gera jam ten. Svarbiausia, kad tik sveikata leistų toliau dirbti širdžiai mielą darbą. Ir nesvarbu, kad ne visi tautodailininkai jo kūrinius vertina. Svarbu, kad autentiškai gyveni savo susikurtame pasaulyje.

Svečiuojusi Stanislovo Vyšniausko šeimoje.

N. Brazausko nuotrauka.

2019 m. balandžio 2 d. lankiausi naujausio Antano Šileikos, PLB ir Seimo komisijos nario, rašytojo, romano „Laikiniai jūsų“ (2019) pristatyme Šiaulių universiteto bibliotekoje. Man buvo ypač

smagu susitikti su autoriumi Šiauliuose, nes kartu dirbame LRS ir PLB komisijoje, kuri posėdžiauja dvi savaites per metus LR Seime.

Antano kūriniai susilaukia didžiulio populiarumo ir Kanadoje – autorius juokauja, kad kartais pirma jie išleidžiami lietuviškai, kartais angliškai – taigi lenktyniauja. Rašytojo dažnai klausia, kodėl jis, gyvendamas Kanadoje, tiek daug rašo apie Lietuvą. A. Šileika pastariesiems sako: „Atsakymas paprastas – toje nedidukėje šalyje, atsidūrusioje negailestingų politinių ir istorinių audrų sūkuryje, vyko didžiulės dramos. Jeigu pasaulis – teatras, mažulytėje Lietuvos scenoje veikė patys įvairiausi žmonijos tipai.“

Tokių tipažų pagrindu gimė ir naujasis romanas „Laikiniai jūsų“, kurį Samantha Hervey pavadino „Stilingu ir ryškiu šalies užgimimo metraščiu“, o Nino Ricci – romanu, „kuriame meistriškai parodomas moralinių pasirinkimų dviprasmiškumas ir sukuriama pulsuojanči, nepagražinta, įtampos kupina *film noir* realizmo atmosfera“. O gal tiesiog lietuviškasis Džeimsas Bondas?

*Rašytojo Antano Šileikos (pirmas iš dešinės) autografas lieka istorijai.
S. Tumėno nuotrauka.*

Prasminga Šiaulių „Laiptų galerijos“ 27-ojo gimtadienio šventė

2019 m. balandžio 5 d. dalyvavau Šiaulių „Laiptų galerijos“ 27-ojo gimtadienio šventėje, kuri pasižymėjo išskirtinių parodų atidarymu ir nostalgišku galerijos istorijos prisiminimu. Galerijos vadovė ir siela Janina Ališauskienė, pristatydama galerijos kelią, priminė, kad nuo 1992-ųjų metų „Laiptų galerija“ meno mylėtojus pakvietė į per 700 tapybos, grafikos, akvarelių, piešinių parodų. Galerija rengia profesionalaus meno parodas, daug dėmesio skiria muzikos ir literatūros vakarams, edukaciniams renginiams, į kuriuos įtraukiamas Šiaulių jaunimas, moksleivija. Galerijos gimtadienio grafiniu simboliu yra tapęs Dramblys, kuris simbolizuoja drąsą, jėgą, pastovumą ir toleranciją. To

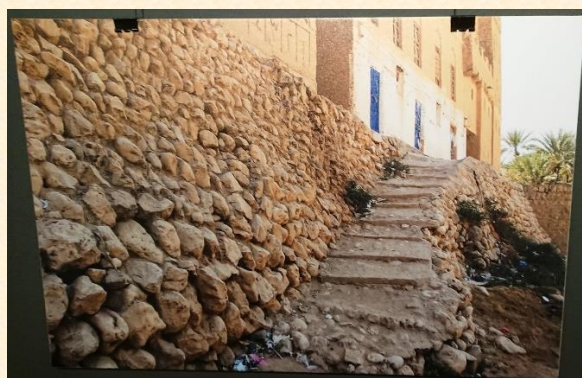
galerijos šeimininkams niekada netrūko. Į Šiaulius jie atneša ir Paryžiaus Monmartro dvasią, ir Indonezijos salų dvelksmą, ir Lietuvos dvarų kultūrą, saloninį žavesį, plenerų viešą pristatymą Šiaulių miesto centre, ir Š. Sauką, ir R. Bičiūną, ir Ž. Mikšį, ir M. Bičiūnienę, daugelį šiauliečių menininkų, ir dar daug kitų nepamintų.

Šįkart gimtadienio proga galerija vėl nustebino šiauliečius ir miesto svečius dviem išskirtinėmis parodomis – žinomo Lietuvos tapybos grando Rimo Bičiūno tapybos ir šiaulietės, puikios gydytojos Ritos Ruškytės netikėtai brandžia, mašlia ir simbolišku pavadinimu fotografijų paroda „Laiptai“. Abi parodas pristatė menotyrininkė dr. Danutė Zovienė. O kaip be prancūziškos muzikos – tai Rasos Rapalytės (vokalas) ir Daumanto Slipkaus (fortepijonas) dovana.

Gimtadienio proga LR Seimo padėkas su galerijos bičiuliu ir savo padėjėju N. Brazausku įteikiau J. Ališauskienei, A. Stankūnienei, M. Ruzgytei ir D. Ančerevičiui. O vadovei p. Janinai palinkėjau ir toliau eiti savo pasirinktu keliu, kuris išskiria jų galeriją iš kitų Šiaulių parodų, kultūros centrų erdvių. Palinkėjau ir kantrybės, kurios niekada ne per daug pasirinkus kultūrininko duoną.

„Laiptų galerija“ yra meno oazė Šiauliuose, kurią puoselėja jos siela J. Ališauskienė (viduryje). A. Smirnovo nuotrauka.

R. Ruškytės fotografijose laiptai yra civilizacijos artefaktai. N. Brazausko nuotraukos.

2019 m. balandžio 12 d. kartu su Šiaulių krašto bičiulių parlamentinės grupės nariais susitikome su VšĮ Respublikinės Šiaulių ligoninės direktoriumi R. Mažeika ir aptarėme 2018 m. veiklos rezultatus. Direktorius pristatė rengiamą ligoninės pertvarkos planą, naujus projektus.

Šiauliečiai atranda litvakų istoriją ir kultūrą

2019 m. balandžio 12 d. – Vilniaus Gaono žydų muziejaus parodos „Lietuva litvakų kūryboje“, skirtos Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečiui, atidaryme Chaimo Frenkelio viloje Šiauliuose. Paroda priminė itin svarbų litvakų kultūros indėlį į Lietuvos kultūrą, kuris visuomenei dažnai tebėra nežinomas. Ekspozicijos mums, šiauliečiams, parodė, kad Šiauliai yra žymių XIX a. gimusių žydų gimtinė. Šiauliuose gimė: rašytojai Jozefas Lazaras Epšteinas ir Jakobas Zvi Sobelis, rabinas ir

pedagogas Abraomas Baruchas Reinas, Kolumbijos ir Džono Hopkinso universitetų matematikos profesorius Tuvija Dantzigas, Viktoras Breneris – skulptorius, graveris ir medalininkas, sionistų filantropas Rafaelis Šloma Gutzas.

Viktorui Breneriui Šiauliuose jau yra paminklinė lenta, tačiau kitus minėtus ir nepaminėtus litvakus turime atrasti, pažinti ir integruoti į Šiaulių miesto kultūrinį, istorinį, tapatybinį landšaftą.

Šiauliečiai vis labiau domisi litvakų istorija, kultūra, atmintimi.

Nuotr. iš Šiaulių „Aušros“ muziejaus svetainės internete

[https://www.ausrosmuziejus.lt/Naujienos/chaimo-frenkelio-viloje-parodos-lietuva-litvakukuryboje-atidarymas1/#naujiena-15.](https://www.ausrosmuziejus.lt/Naujienos/chaimo-frenkelio-viloje-parodos-lietuva-litvakukuryboje-atidarymas1/#naujiena-15)

2019 m. balandžio 15 d. – Pasaulinės Parkinsono Ligos dienos minėjime, organizuotame Šiaulių Parkinsono draugijos. Renginyje skambėjo sveikinimo žodžiai, šiauliečių ir jų svečių iš Žemaitijos dainos, šokiai, ištraukos iš spektaklio. Visa tai dar kartą priminė seną tiesą – negalės, ligos lengviau įveikiamos, kai būni drauge, bendrauji, pasidalini patirtimi ir problemomis. Padėkojau nepavargstančiai Šiaulių skyriaus pirmininkei Zitai Vaidilienei, kuri sutelkia likimo brolius ir seseris,

propaguoja meno terapijos svarbą, organizuoja prasmingus ir reikalingus renginius.

Visus vienija, prikelia ir atgaivina muzika, daina ir geras žodis. T. Eljošiaus nuotrauka.

2019 m. balandžio 18 d. Iankiausi Šiaulių Gegužių progimnazijoje. Joje Kultūros dienos proga atidarytos net 3 parodos. Viena iš jų – progimnazijos charizmatiškosios mokytojos, dailininkės Vitos Žabarauskaitės, kuri eksponuoja darbus, susijusius su irgi charizmatiškuoju Šiaulių dailininku Gerardu Bagdonavičiumi (1901–1986). Apie Šiaulių dailės gyvenimo „reiškinį“ G. Bagdonavičių Vita sakė: „Nebuvau G. Bagdonavičiaus mokinė, bet buvau jo mokinių mokinė. Todėl, galvoju, kad ir G. Bagdonavičiaus dvasios turiu. Šioje parodoje eksponuojamą kolekciją sąmoningai tapiau tirpstančiame lietuje, nes mano susitikimas su juo buvo praskrendant mieste. O šie darbai yra nulieti iš archajiškų G. Bagdonavičiaus gėlių spalvų: oranžinių lelijų, geltonų debesų, violetinių gėlių. Paimtos būtent tos jo darželio gėlių spalvos, todėl ir ta kolekcija išėjo vieninga.“

Kas sakė, kad Šiauliuose nėra Kultūros? Abejones paneigia ir Gegužių progimnazijos direktorės Silvijos Baranauskienės žodžiai: „Mums yra labai svarbi mintis, jog kuriantis žmogus gelbsti pasaulį. Paroda yra skirta šiauliečiui menininkui, kuris yra ne tik Šiaulių, bet ir visos Lietuvos pasididžiavimas – G. Bagdonavičiui atminti.“

V. Žabarauskaitės Gerardas Bagdonavičius.

S. Tumėno nuotrauka.

2019 m. balandžio 19 d. dalyvavau kelmiškio dailininko Andriaus Seselsko skulptūros ir grafikos darbų parodos „Sekantys baltieji“ atidaryme Šiaulių universiteto Dailės galerijoje. Andriaus darbai – mįslingi, su siurrealizmo pagardais, patrauklūs savo asociatyvumu, daugiasiužėčiais sprendiniais, balansuojančiais ties pavojingomis mįslėmis ir klausimu, ar nebus peržengta kičo riba?

Andrius Kelmėje dirba nuostabius edukacinius darbus su moksleiviais, bendruomene, todėl neatsitiktinai bene didžiausio susirinkusiųjų dėmesio susilaukė jo „performansinis“ darbas su bene 1000 pieštukų. Juodu. Įspūdingas darbas, primenantis, kad Andrius – pieštuko meistras, juodojo pieštuko meistras.

*Menininkas A. Seselskis (pirmas iš kairės) sukūrė meno darbą iš pieštukų.
S. Tumėno nuotrauka.*

2019 m. balandžio 30 d. – moksleivių lietuviškos dainos festivalyje-konkurse „Mūsų dienos 2019“, skirtame maestro Vytautui Kernagiui atminti. Renginio sumanytojai ir įkvėpėjai – „Kitavos“ ansamblio atlikėjai, Šiaulių gimnazijos muzikos pedagogai Rasa ir Kęstutis Stoškai, kurie į komisiją pakvietė Laurą Remeikienę, Rolandą Janušą, Vidą Marcišauskaitę.

Šiais metais sulaukta gausaus būrio 8–12 klasių moksleivių, meno ir muzikos mokyklų kolektyvų, privačių muzikos studijų solistų bei kolektyvų iš visos Lietuvos.

Dalyviai atliko po dvi lietuvių autorių dainas. Savo prizą už autorinę dainą įteikiau Kauno KTU Vaižganto progimnazijos moksleivei J. Bubelytei. Padėkojau autorei už originalią dainą, liudijančią jos kūrybingumą, autentiškumą ir gebėjimą puoselėti lietuvišką muziką, svarbią Lietuvos kultūros dalį.

Sveikindamas festivalio-konkurso dalyvius priminiau, kad šie metai yra Pasaulio lietuvių metai, kad ypač miela, sveikintina ir pagirtina, kad festivalyje svarbu ne tik prisiminti maestro

Vytautą Kernagį, bet ir skatinti lietuviškos dainos atlikimą, sudaryti sąlygas moksleivių autorinei kūrybai. Renginys paliudijo, koks talentingas jaunimas auga Lietuvoje, kokie puikūs jų muzikos pedagogai.

Jaunoji karta gerbia lietuvių kalbą bei lietuvišką autorinę dainą.

T. Elijošiaus nuotrauka.

ŠIAULIŲ REGIONAS

2019 m. balandžio 17 d. dalyvavau pirmajame iškilmingame naujai išrinktos Pakruojo tarybos posėdyje. Jame prisiekė ir naujasis rajono meras Saulius Margis, ir išrinktieji tarybos nariai.

Šiaulių krašto bičiulių parlamentinė grupė pasveikino naujai išrinktus Šiaulių krašto merus ir tarybas. Pakruojuje tokia garbė teko man, grupės pirmininkui. Sveikinimo rašte, kurį įteikiau iškilmingo posėdžio metu Pakruojuje, rašoma, kad rajonų gyventojai suteikė merams ir tarybos nariams didžiulį pasitikėjimo mandatą ir kartu ypatingą užduotį – atsakingai tarnauti demokratijai ir žmonių gerovei.

Sveikinimo žodį pradėjau gimtąja panevėžiškių tarme. Norėjau akcentuoti, kad naujoji Pakruojo rajono taryba ir meras nepamirštų to, kuo garsus Pakruojo kraštas – savo nuostabios, unikalios tarmės, tradicijų, žiemgalių kultūros. Palinkėjau dirbti protu, bet nepamiršti ir jausmų, jie ypač svarbūs bendraujant su žmonėmis, patikėjusiais politikais.

Šiaulių parlamentinės grupės nariai linki merams ir tarybos nariams puoselėti tradicijas, saugoti Lietuvos nepriklausomybę, garbingą mūsų šalies istoriją ir pabrėžia, kad gražiu bendradarbiavimu, nuolatinio ryšiu galima nuveikti daug prasmingų darbų savo rajono labui, taip stiprinant mūsų Tėvynę.

Seimo nariai tiki, kad naujai išrinktųjų veiklos pagrindus bus Valstybės politiko elgesio kodekso nuostatos: pagarba žmogui ir valstybei, teisingumas, sąžiningumas, pareigingumas, nešališkumas, nesavanaudiškumas, viešumas, pavyzdingumas ir atsakomybė.

*Sveikinu naujai išrinktą ir priesaiką davusį Pakruojo r. merą Saulių Margį.
A. Padoros nuotrauka.*

2019 m. balandžio 27 d. –18-ajame respublikiniame vokalinių ansamblių konkurso renginyje „Kur aukštas klevas. 2019“ Linkuvoje.

RINKĖJAI

Vykdydamas Seimo nario pareigas ir tesėdamas duotus pažadus, priimu rinkėjus pirmadieniais nuo 10 val. iki 12 val. Seimo nario biure Šiauliuose, Aušros al. 15, I aukšte. Išankstinė registracija: mob. 8 612 02 941, el. p. nerijus.brazauskas@lrs.lt arba mob. 8 612 03 532 el. p.: tautvydas.elijosius@lrs.lt. Mano padėjėjai Jus užregistruos, o aš galėsiu Jus priimti ir išklausti.

Jeigu pageidaujate kreiptis į mane asmeniškai, tai galite padaryti: tel. (8 5) 239 6615 (mano kabinetas Vilniuje), mob. 8 668 42 143, el. p. Stasys.Tumenas@lrs.lt.

Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo Nr. XII-1519 3, 6, 7 ir 8 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1865 2 straipsnio pakeitimo įstatymas

Plėsdamas Jūsų teisinį žinojimą, šįkart siūlau atkreipti dėmesį į Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo Nr. XII-1519 3, 6, 7 ir 8 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1865 2 straipsnio pakeitimo įstatymą“, reglamentuojantį asmens tapatybės kortelės ir paso išdavimą ir keitimą, naujos asmens tapatybės kortelės ar naujo paso atsiėmimą, asmens tapatybės kortelės ar

paso praradimą užsienio valstybėje ir kt. (visas įstatymas prieigoje per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a42e52e0604511e99684a7f33a9827ac>; įsigalioja 2019-04-20).

REKOMENDACIJA

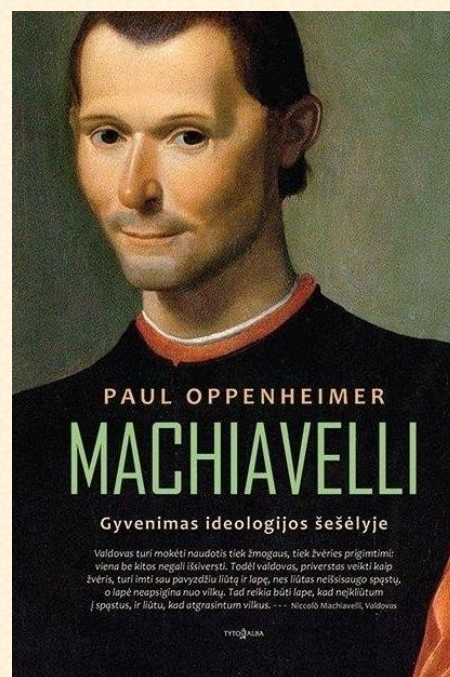
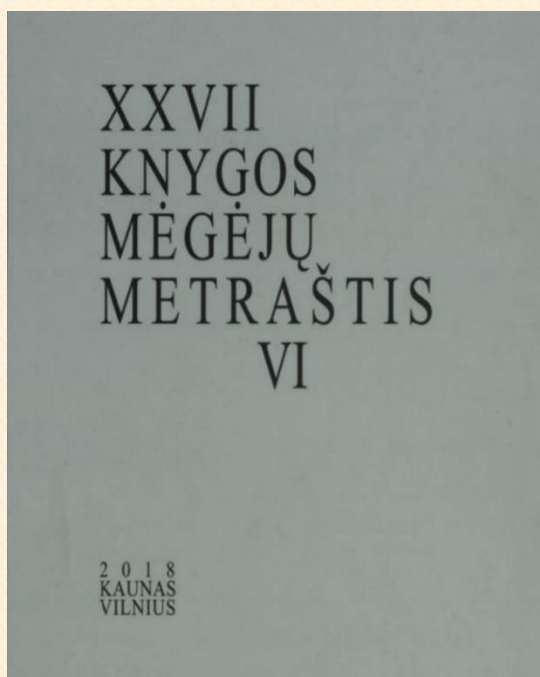
Rekomenduoju Jums perskaityti „XXVII knygos mėgėjų metraščių: VI“, redaktorius Laimonas Inis, sudarė Dalia Poškienė, Vilnius / Kaunas: XXVII knygos mėgėjų draugijos ir Vidmanto Staniulio knygyno leidinys, 2018.

Taip pat rekomenduoju Jums perskaityti Paulo Oppenheimerio knygą „Machiavelli: gyvenimas ideologijos šešėlyje“, iš anglų kalbos vertė Daumantas Gadeikis, Vilnius: Tyto alba, 2018.

Kodėl verta praplėsti savo akiratį

XXVII knygos mėgėjų metraštyje publikuojama daugiau nei penkiasdešimt draugijos narių ir jos bičiulių straipsnių, iš kurių minėtini Loretos Skinkienės straipsnis „Vardas, kuriuo didžiuojamės“, Aloyzo Romo Dobrovolskio „JAV lietuvių kultūrinis palikimas“, Romualdo Grigo „Mintys apie suklaidintą (ir suklaidinamą) istorinę atmintį ir sąmoningumą“, Alfo Pakėno „Vaižgantas ir Petras Klimas“, Julitos Švėgždavičienės „Žemaičių poetė Karolina Praniauskaitė“ ir kt. „Ejome, einame kultūros, istorijos keliu ir tikime, kad knygos šventoves lankantys susidomėję ir su meile atvers šeštąjį Metraščio tomą“ (D. Poškienė).

Lyginamosios literatūros profesorius Paulo Oppenheimerio studijoje N. Machiavelli gyvenimas, pažiūros, idėjos ir darbai atskleidžiami kintančios visatos, karo ir diplomatijos pasaulio, Toskanos tremties kontekstuose, parodant kitokį garsųjį XV–XVI a. politikos teoretiką, rašytoją, istorijos ir žmogaus žinovą. Tarpdisciplininis autoriaus mąstymas ir nauji šaltiniai bei jų kontekstai keičia stereotipišką ir netgi klaidingą mūsų supratimą apie mąstytoją, kurį mes dažniausiai siejame su verifikuotinu terminu „makevializmas“. „Norint atrasti bet kokią tiesą, būtina priimti kaitą, kaip visa ką valdantį principą.“ (P. Oppenheimer)

ŠIAULIŲ ATMINTINOS DATOS

Ką mums gegužės mėnesį primena kalendorius

1 d. – 45 metai, kai 1974 m. pradėjo veikti Šiaulių psichiatrijos ligoninė.

4 d. – 115 metų, kai 1904 m. Petreliuose (Mažeikių r.) gimė dailininkė **Julija Šalkauskienė**. 1940–1944 m. dirbo Šiaulių mergaičių gimnazijoje. Mirė 1994 m. Vilniuje.

5 d. – 225 metai, kai 1794 m. paskelbtas Šiaulių pavieto prisijungimo prie sukilimo aktas.

5 d. – 75 metai, kai 1944 m. Šapnagiuose (Akmenės r.) gimė humoreskų ir dainų kūrėjas, poetas **Vytautas Gasparavičius**. Mirė 2019 m.

6 d. – 30 metų, kai 1989 m. Šiaulių apskrities viešajai bibliotekai suteiktas Povilo Višinskio vardas.

7 d. – 70 metų, kai 1949 m. Ylakiuose (Skuodo r.) gimė dailininkas tapytojas, pedagogas doc. **Romanas Vilkauskas**. Nuo 1976 m. dėstė Šiaulių universitete. Mirė 2018 m. gegužės 8 d.

8 d. – 125 metai, kai 1894 m. Naisiuose (Šiaulių r.) gimė poetas **Zigmas Gėlė** (tikr. **Gaidamavičius**). 1904–1912 m. mokėsi Šiaulių gimnazijoje. Mirė 1912 m. Kijeve (Ukraina).

9 d. – 90 metų, kai 1929 m. Šiauliuose, Prisikėlimo aikštėje, pasodinti keturi ažuolai – „Spaudos medžiai“, kuriuos sodino žymūs miesto visuomenės bei kultūros veikėjai.

11 d. – 110 metų, kai 1909 m. Plauginiuose (Raseinių r.) gimė poetas **Mykolas Linkevičius**. Tarpukario metais dirbo Šiaulių miesto savivaldybėje. Mirė 1941 m. Kaune.

11 d. – 60 metų, kai 1959 m. Kaliningrado sr. (Rusija) gimė poetė **Ramutė Saulienė**. 1981 m. baigė Šiaulių pedagoginį institutą. Gyvena ir dirba Šiauliuose.

11 d. – 20 metų, kai 1999 m. Šiauliuose įsteigtas Trečiojo amžiaus universitetas.

12 d. – 75 metai, kai 1944 m. Kaune gimė inžinierius, politinis bei visuomenės veikėjas **Mindaugas Končius**. Nuo 1972 m. gyvena ir dirba Šiauliuose.

12 d. – 90 metų, kai 1929 m. Šiauliuose gimė poetė **Janina Jovaišaitė**. 1948 m. baigė Šiaulių mergaičių gimnaziją. Gyvena ir kuria Šiauliuose.

13 d. – 30 metų, kai 1989 m. Šiauliuose atkurta Skautų organizacija.

14 d. – 145 metai, kai 1874 m. Notiniškiuose (Radviliškio r.) gimė rašytojas, pedagogas, kultūros veikėjas **Marcelinas Šikšnys**. 1893 m. baigė Šiaulių berniukų gimnaziją. Mirė 1970 m. Vilniuje.

15 d. – 65 metai, kai 1954 m. Pašvitinyje (Pakruojo r.) gimė literatūros tyrinėtojas, kritikas, vertėjas prof. dr. **Vytautas Bikulčius**. Nuo 1979 m. dirbo Šiaulių universitete.

17 d. – 65 metai, kai 1954 m. Jaunodavoje (Šilalės r.) gimė matematikas prof. dr. **Donatas Jurgaitis**. Nuo 1977 m. dirbo Šiaulių universitete, nuo 2012 m. iki 2019 m. buvo šio universiteto rektorius.

19 d. – 100 metų, kai 1919 m. Sintautuose (Šakių r.) gimė teatro aktorius **Alfonsas Dobkevičius**. 1954–1978 m. vaidino Šiaulių dramos teatre. Mirė 1978 m. Šiauliuose.

19 d. – 30 metų, kai 1989 m. Šiauliuose įkurtas choras „Tremtinys“.

20 d. – 95 metai, kai 1924 m. Pakriauniuose (Rokiškio r.) gimė birbynininkas, dirigentas, poetas **Petras Juodelė**. 1952–1966 m. dirbo Šiauliuose, dėstė Aukštesniojoje muzikos mokykloje. Įkūrė miesto simfoninį orkestrą (1958) ir jam vadovavo.

21 d. – 75 metai, kai 1944 m. Kaune gimė teatro ir kino aktorė **Danguolė Baukaitė-Karklelienė**. 1967–1971 m. dirbo Šiaulių dramos teatre.

23 d. – 85 metai, kai 1934 m. Liepgiriuose (Plungės r.) gimė kompozitorius, pedagogas doc. **Jonas Domarkas**. 1958–1971 m. dėstė Šiaulių pedagoginiame institute.

25 d. – 85 metai, kai 1934 m. Pašvinyje (Šiaulių r.) gimė pedagogas doc. dr. **Povilas Urbietis**. 1959 m. baigė Šiaulių pedagoginį institutą. Nuo 1964 m. buvo Šiaulių universiteto taikomosios dailės ir technologijų katedros docentas.

25 d. – 60 metų, kai 1959 m. Vilniuje gimė architektas, politinis bei valstybės veikėjas, Kovo 11-osios akto signataras **Virgilijus Kačinskas**. 1982–1990 m. gyveno ir dirbo Šiauliuose. 1988 m. su kitais čia įkūrė pirmąją Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio grupę.

26 d. – 100 metų, kai 1919 m. Kazanėje (Totorija) gimė dailininkas scenografas **Michailas Percovas**. 1949–1954 m. dirbo Šiaulių dramos teatre. Mirė 2001 m. Vilniuje.

28 d. – 80 metų, kai 1939 m. Panemunyje (Rokiškio r.) gimė kalbininkas doc. dr. **Antanas Jakulis**. 1967–1971 m. dėstė Šiaulių pedagoginiame institute. Mirė 1984 m. Klaipėdoje.

28 d. – 85 metai, kai 1934 m. Šiauliuose gimė pedagogė, etnologė doc. dr. **Irena Čepienė-Višinskaitė**. Mokėsi Šiaulių mergaičių gimnazijoje. Mirė 2016 m.

28 d. – 55 metai, kai 1964 m. Šiauliuose gimė kalbininkė doc. dr. **Reda Toleikienė**. Nuo 1989 m. dirba Šiaulių universitete.

29 d. – 135 metai, kai 1884 m. Padustėlyje (Zarasų r.) gimė pedagogas, publicistas, visuomenės veikėjas **Kazimieras Ubeika**. Nuo 1919 m. gyveno ir dirbo Šiauliuose. 1922–1925 m. buvo Šiaulių miesto burmistras. Mirė 1942 m. Rešiotuose (Rusija).

30 d. – 120 metų, kai 1889 m. Marijampolėje gimė teatro aktorė **Nelė Vosyliūtė-Dauguvietienė**. 1934–1936 m. vaidino Šiaulių dramos teatre. Mirė 1986 m. Vilniuje.

Šaltinis: „2019 metų Šiaulių atmintinų datų kalendorius“ (prieiga per internetą: <http://savb.lt/lt/krastieciai/virtualios-parodos/siauliu-atmintinu-datu-kalendorius/2019-metu-siauliu-atmintinu-datu-kalendorius/geguze/>).

2019 METŲ MAŽOJI LIETUVOS KULTŪROS SOSTINĖ: KULIAI

Kuliai, miestelis Plungės rajono savivaldybės teritorijoje, 17 km į pietvakarius nuo Plungės; seniūnijos, parapijos centras. 625 gyventojai (2011 m.). Per Kulius teka Alantas. Plentai į Karteną, Plungę, Rietavą, Gargždus. Šv. vyskupo Stanislovo bažnyčia. Paštas, ambulatorija, vidurinė mokykla (iki 1945 m. pradinė, 1945–1949 m. progimnazija, 1949–1955 m. septynmetė, aštuonmetė), lopšelis-darželis, kultūros namai (1955 m.), biblioteka (1947 m.). Namas, kuriame 1898–1901 m. gyveno Vaižgantas. Dalis Kulių priklauso Kulių kraštovaizdžio draustiniui.

Miestelio planas linijinis. Eklektiškų formų Šv. vyskupo Stanislovo bažnyčia (1900, architektas K. E. Strandmannas), šventoriaus vartai, medinė penkiakampė varpinė. Bažnyčioje yra paveikslų (Švč. Mergelė Marija XVII a. 2 pusė, gerbiamas dėl tikinčiųjų patiriamų malonių, Švč. Mergelė Marija Škaplierinė, Šv. Antanas, abu XVIII a.), medinių skulptūrų (Švč. Mergelė Marija, Jėzus Kristus, abi XIX a.), 2 varpai (1719 m. ir 1740 m.). Mūrinis namas bažnyčios tarnams ir virtuvei (1780 m.), dviaukštė raudonų plytų klebonija (1790 m.). Kulių kapinėse – medinė aštuonkampė koplyčia, koplytstulpis (abu XIX a.), koplytelė su skulptūromis (XIX a. pabaiga–XX a. pradžia). Bažnyčios šventoriuje – J. Tumo-Vaižganto medinis paminklas (1989 m., meistras V. Stumbras). Miestelio sodybose yra koplytstulpių, stogastulpis, koplytelė.

Mūrinę bažnyčią 1900-aisiais pagal minėto švedų architekto K. Straudmano projektą pastatė parapijiečiai, padedami kunigo Vincento Jarulaičio bei kunigaikščio Mykolo Oginskio. Parapijiečiams pirmasis projektas neįtikėjo, nes jame bažnyčia neturėjo bokšto. Tai išvydę kuliškiai ne juokais pasipiktino – kokia bažnyčia be bokšto! Jie pareikalavo, kad bokštas atsirastų, tad projektą

teko keisti. Kulių bažnyčia gali didžiuotis ne tik bokštu, senoviška medine varpine ir varpais, vargonais, bet ir iš medžio pjaustytais altoriais, iš keturkampių bei šešiakampių ąžuolo gabalų sudėtomis grindimis, o ypač – stebuklinguoju Dievo Motinos paveikslu. Bažnyčioje buvo ir knyga, kurioje surašyti visi įvykę stebuklai, tačiau iki šių dienų ji neišliko.

Nuo senų laikų Kuliai garsėja Švč. Mergelės Marijos Škaplierinės atlaidais, todėl gaila, kad nebėra antrojo stebuklingojo Mergelės Marijos Škaplierinės paveikslo, kuriame Marija Škaplierinė duoda škaplierių Simonui Stokui. Vėliau nutapytame paveiksle, kuris kabo Dievo Motinos altoriuje, Simono Stoko jau nebelikę. Nėra rasta užrašų, kur galėjo dingti stebuklais garsėjęs pirmasis paveikslas. Spėjama, kad jis galėjo sunykti arba buvo pakeistas dėl kitų priežasčių.

Iki šiol neatskleista ir dar viena paslaptis. 2006 metais po bažnyčiai priklausančiais mūriniais pastatais archeologai netikėtai rado didžiulius rūsius su židiniiais bei šildymo sistema. Židinių dūmtraukiai suvesti į vieną didžiulį kaminą. Rado ir į tunelius panašias angas, tačiau kur jos veda – neaišku. Rūsių skliautai panašūs į tokius, kurie būdavo įrengiami menėse. Archeologams iki šiol nepavyko išsiaiškinti nei pastatų, nei rūsių paskirties.

Kuliuose kunigavo kunigas klebonas Kazimieras Skrodzki, 1856 m. išleidęs lietuvišką katekizmą, rūpinęsis švietimu, parapinėmis mokyklomis. 1893–1900 m. klebonavo visuomenės veikėjas Vincentas Jarulaitis, kurio rūpesčiu, kaip minėta, pastatyta dabartinė mūrinė Kulių bažnyčia. 1898–1901 m. vikaravo ir klebonijoje gyveno Juozas Tumas-Vaižgantas (1869–1933) – kunigas, rašytojas, visuomenės veikėjas, vienas draudžiamos lietuviškos spaudos platintojų, slaptų lietuviškų mokyklų kūrėjų. Klebonijoje jis įrengė saugią knygų spaustuovę. Kuliuose rašytojas sukūrė dramos ir prozos kūrinėlių – „Scenos vaizdai“, „Alegorijų vaizdai“, redagavo „Tėvynės sargo“ laikraštį, spausdinamą Tilžėje, inteligentijos žurnalą „Žinyčios“. XIX a. pab.–XX a. pr. klebonijoje gyveno Sofija Kymantaitė-Čiurlionienė (1886–1958), vėliau tai aprašiusi savo kūryboje.

Kuliai minimi nuo XIII a., Kulių kaimas – 1564 m. 1597 m. buvo 20 šeimų. XVII a. pradžioje išsiplėtė miestelis. 1644 m. pastatyta bažnyčia. XVIII a. Kuliai priklausė jėzuitams. Nuo 1804 veikė parapinė mokykla. Nuo XIX a. vidurio vykdavo turgūs ir gyvulių mugės. 1861–1950 m. Kuliai buvo valsčiaus centras. Draudžiamą lietuvišką spaudą Kulių apylinkėse platino J. Budrikas, J. Gudas, I. Milašius, P. Šlimas, V. Stončius, spaudos platinimą organizavo ir rėmė J. Tumas-Vaižgantas. 1907 m. įsteigta valdinė pradžios mokykla. 1941 m. antrojoje pusėje vokiečių okupacinės valdžios nurodymu nužudyti 82 Kulių žydai. Sovietų okupacijos metais (po II pasaulinio karo) apylinkėse veikė Žemaičių apygardos Šatrijos rinktinės partizanai. Kuliai buvo apylinkės centras (nuo 1950 m.), kolūkio centrinė gyvenvietė. 2008 m. patvirtintas Kulių herbas. 1673 m. buvo 56 šeimos, 1820 m. buvo 187, 1866 m. – 196, 1897 m. – 615, 1923 m. – 556, 1959 m. – 360, 1979 m. – 797, 1989 m. – 797, 2001 m. – 704 gyventojai.

Šv. vyskupo Stanislovo bažnyčia Kuliuose. N. Brazausko nuotrauka.

Šiuolaikinis Kulių gyvenimas atskleidžiamas „Žemaitijos Televizijos“ vaizdo įrašė „Liepos 21 dieną Kuliuose praūžė vasaros šventė“, prieiga per internetą: https://www.youtube.com/watch?v=0zH-6J_a51o.

Šaltiniai: 1) *Visuotinė lietuvių enciklopedija*, prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/Straipsnis/Kuliai-23740>; 2) „Kulių Šv. vyskupo Stanislovo bažnyčios statinių kompleksas“, Kultūros vertybių registras, prieiga per internetą: <https://kvr.kpd.lt/#/static-heritage-detail/71658eab-d90f-4306-a7a7-3ca388a95914>; 3) Roma Mėčienė, „Ekspertų nurodymas: Kulių bažnyčią sutvarkyti per dvejus metus“, Plungės ir Rietavo krašto laikraštis „Žemaitis“, 2013 m. gruodžio 13 d., prieiga per internetą: <http://zemaiciolaikrastis.lt/13426/ekspertu-nurodymas-kuliu-baznycia-sutvarkyti-per-dvejus-metus/>.

ŽINIASKLAIDA

Seimo nario mintys žiniasklaidoje

Jonas Laurinavičius, „Istorija. Žiemgalos šviesuolė, Linkuvos mokytoja, knygų autorė Minint Stanislavos Lovčikaitės (1929–2013) 90-ąsias gimimo metines“, *Lietuvos aidas*, 2019 04 16, prieiga per internetą: <http://www.aidas.lt/lt/istorija/article/21370-04-16-ziemgalos-sviesuole-linkuvos-mokytoja-knygu-autore-minint-stanislavos-lovcikaites-1929-2013-90-asi-as-gimimo-metines>.

Stasys Tumėnas, „Kodėl turime aktyviai ir atsakingai dalyvauti referendume dėl Lietuvos Respublikos pilietybės išsaugojimo“, *Šiaulių kraštas*, 2019 m. balandžio 20 d., prieiga per internetą: <http://www.skrastas.lt/?id=1555689915>.

„Mūsų dienos 2019“, Šiaulių televizija, „Infostudija“, 2019 m. balandžio 30 d., prieiga per internetą: <https://www.youtube.com/watch?v=BiWCuYoVSWQ>.

NAUDINGOS NUORODOS

Kviečiu Jus stebėti, vertinti naujausią Šiaulių miesto, Lietuvos, Europos Sąjungos politinį, ekonominį, kultūrinį, socialinį etc. gyvenimą! *Žinokime, galvokime ir reaguokime:*

www.lrs.lt/; www.lrp.lt/; www.lrv.lt/; www.siauliai.lt/; www.lvzs.lt/; www.vkontrole.lt/; www.lmt.lt/; www.lygybe.lt/lt/; www3.lrs.lt/pls/inter/vaikai; www.vlkk.lt/; www.plbe.org/; www.pljs.org/; www.vsd.lt/; www.prokuraturos.lt/; www.stt.lt/; www.kt.gov.lt/; www.ekgt.lt/; www.oecd.org/; www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_k=1&p_r=3829; www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=25380&p_k=1; www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=48&p_k=1; www.sveikatostaryba.lt/; www.pazinkvalstybe.lt/; www.lietuva.lt/100/; https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15781&p_k=1&p_t=165098; www.ec.europa.eu/commission/index_lt; www.etatinis.lt/; <https://mo.lt/>; www.teise.pro/; www.vrk.lt/; www.europarl.europa.eu/about-parliament/lt; www.lrkmlrv.lt/lt/nemokamimuziejai; <https://www.rinkejopu slapis.lt/>.

MANO KOMANDA

Dirbti padeda draugiška ir kompetentinga komanda, kurios nariai yra: Nerijus (humanitarinių mokslų daktaras, literatūrologas, lektorius, mokslinių publikacijų autorius), Tautvydas (istorijos ir paveldosaugos bakalauras, muziejininkas, ŠU Istorijos ir politikos magistrantūros studentas), Rasa (žurnalistikos magistrė, režisierė, renginių organizatorė, knygų autorė), Rita (teisės ir valdymo magistrė, teisininkė, socialinė pedagogė edukologė, lektorė, visuomenininkė).

KONTAKTAI

Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno kabineto adresas Vilniuje:

*Lietuvos Respublikos Seimas
Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius
III rūmai 301 kabinetas
Tel. (8 5) 239 6615
El. p. Stasys.Tumenas@lrs.lt*

Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno biuro adresas Šiauliuose:

Aušros al. 15, 76299 Šiauliai (I aukštas)

Padėjėjai-sekretoriai Vilniuje ir Šiauliuose:

*Nerijus Brazauskas (Šiauliuose): mob. 8 612 02 941, el. p. nerijus.brazauskas@lrs.lt;
Tautvydas Elijošius (Šiauliuose): mob. 8 612 04 056, el. p. tautvydas.elijosius@lrs.lt;
Rasa Praninskienė (Vilniuje): tel. (8 5) 239 6485, el. p. rasa.praninskiene@lrs.lt;
Rita Virbalienė (Vilniuje): tel. (8 5) 239 6615, el. p. rita.virbaliene@lrs.lt.*

Socialiniai tinklai:

<https://www.facebook.com/stasys.tumenas>

<https://www.facebook.com/Stasys.Tumenas.LRS/>

Naujienlaiškį parengė padėjėjai: N. Brazauskas, R. Praninskienė.